

# संदर्भ ग्रंथ सूची

## संदर्भ ग्रंथ सूची

- १) अब्बास नसिमा स. अ. — “पुर्ण : निर्मिती आणि पर्यावरण”, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर, २००२.
- २) के. सागर — “असा हा महाराष्ट्र”, सागर प्रकाशन, पुणे.
- ३) गायकवाड एन. एस. — “प्रॉडक्शन अॅण्ड मार्केटिंग ऑफ रायझन्स इन सांगली डिस्ट्रीक्ट”, पीएच.डी. पदवीसाठी सादर केलेला प्रबंध, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर, एप्रिल २००७.
- ४) दाते यशवंत रामकृष्ण — “सुलभ विश्वकोष”, भाग १, प्रसाद प्रकाशन, पुणे.
- ५) भोसले आणि काटे — “स्वातंत्र्योत्तर भारतीय अर्थव्यवस्था”, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर.
- ६) मगर जयकुमार — “पर्यावरण परिचय”, विद्या प्रकाशन, नागपूर.
- ७) महाराष्ट्र राज्य गॅझेटिअर — कोल्हापूर जिल्हा.
- ८) माहेश्वरी श्रीराम — “भारतीय प्रशासन”, ओरियंट लॅंगमन प्रा. लि., दिल्ली. २००२
- ९) पाटील बी. बी. — “लोकप्रशासन सिद्धांत आणि व्यवहार”, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर.
- १०) पाटील बी. बी. — “भारतीय शासन आणि राजकारण”, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर, जुलै २००४
- ११) पाटील बी. बी. — “लोक प्रशासन”, फडके प्रकाशन, कोल्हापूर २००६.
- १२) सामंत जय शा. — “पर्यावरण अभ्यास”, शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर २००५.
- १३) A. A. Pirazizy — “Portrait of Erosion : Appraisal of Anomaly in Temperate Himalaya, New De.hi, 1994.
- १४) Anil Agarwal & Sunita Narain — “Blooming of the Desert and Ecological Damage, New Delhi, 1994.

- १५) Bharat Dogra – “Water Crisis : Mannade”, New Delhi, 1994.
- १६) Bryant Edward – “Climate Process and Change”, The University of Cambridge, 1997.
- १७) B. Ganguly – “Education for Natural Disaster Reduction”, Calcutta, 1992.
- १८) C. Dutta – “Managing Natural Disaster Another View Point”, Calcutta, 1992.
- १९) Clarke J. I. – “Population and Disaster”, New Delhi, 1996.
- २०) D. K. Shinha – “Natural Disaster Reduction for Nineties : Perspectives Aspects & Strate Gies”, Calcutta, 1992.
- २१) G. S. Dhillon – “Rational Water Use”, New Delhi, 1994.
- २२) Inderjeet – “Ground Water Resources of India, Occurance, Utilization and Management”, Krishan Mittal, Delhi, 2005.
- २३) Krecek Josef, Rajwar G. S. – Hydrological Problems and Environmental Management in Highlands and Headwater”, Chand & Co., Calcutta, 1996.
- २४) Man Mohan Kaur – “Reole of Cross in Natural Disasters”, Calcutta, 1992.
- २५) Marx F. M. (Ed) – “Elements of Public Administration, Prentice Hall of India Pvt. Ltd., New Delhi, 1964.
- २६) Planning Commission, Government of India, New Delhi, Five Year Plan-2002-2007, Vol.-II.
- २७) Tyagi A. R. – “Public Administration (Second Edition), Athmaram & Sons, Delhi, 1962.
- २८) V. S. Mahajan – “Environment Protection Challenges and Issues, Impact of Rapid Development and Policy Measures”, Deep & Deep Publications, New Delhi, 1997.

**प्रशासकीय अहवाल :**

- १) महाराष्ट्र आर्थिक पाहणी अहवाल — २०००-२००१.
- २) महाराष्ट्र आर्थिक पाहणी अहवाल — २००२-२००३.
- ३) Annual Reports National Disaster Management Division,  
Ministry Agriculture, 2002-2007.
- ४) [www.idrn.gov.in](http://www.idrn.gov.in)

**मासिके**

- १) आंदोलन
- २) लोकराज्य

**पाक्षिके**

- १) परिवर्तनाचा वाटसरू

**साप्ताहिक**

- १) चित्रलेखा

**दैनिक वर्तमानपत्रे**

- १) दैनिक पुढारी
- २) दैनिक लोकमत
- ३) दैनिक सकाळ

# परिशिष्टे

संस्कृत-परिचय-संस्थान-ग्रन्थालय  
वाराणसी

## शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर

“पूरग्रस्त गावातील आपत्ती व्यवस्थापन : वाळवा आणि शिरगांव जिल्हा सांगली”

( महाराष्ट्र राज्य २००४ ते २००७ ) एक अभ्यास”

संशोधक : संतोष प्रभाकर कावडे

### अधिकारी प्रश्नावली

अधिकार्याचे नांव	:	-----
गावाचे नांव	:	-----
शिक्षण	:	-----
हुद्दा	:	-----

- १) संभाव्य पूर बाधित गांवामध्ये आपत्तीपूर्व नियोजन केले होते काय? १) होय २) नाही
- २) कशाप्रकारे केले होते?  
-----  
-----  
-----
- ३) अधिकार्यांना / कर्मचार्यांना प्रशिक्षण दिले होते का? १) होय २) नाही
- ४) कशा प्रकारे प्रशिक्षण दिले होते?  
-----  
-----  
-----
- ५) संभाव्य पूरग्रस्त भागामध्ये संपर्क यंत्रणा राबविले होते काय? १) होय २) नाही
- ६) पूरग्रस्त भागातील रहिवाशांचे स्थलांतर करण्यासाठी लष्करी यंत्रणेची मदत घेतली होती काय?  
१) होय २) नाही
- ७) स्थलांतर करण्यासाठी कोण-कोणती साधने वापरली होती?  
-----  
-----  
-----
- ८) साधनांची पूर्णपणे पूर्तता होती काय? १) होय २) नाही

- ९) पुराची संभाव्य कारणे शोधली आहेत काय? १) होय २) नाही
- १०) कोणकोणती कारणे आहेत?
- 
- 
- 
- ११) पुराच्या संभाव्य कारणांचा अहवाल शासनास दिला आहे काय? १) होय २) नाही
- १२) धरणे व पूर यांचा संबंध आहे का? १) होय २) नाही
- १३) असल्यास कशा प्रकारे?
- 
- 
- 
- १४) पूर परिस्थितीत सर्व अधिकारी वर्ग सहकार्य करतात का? १) होय २) नाही
- १५) लोकसहभागतातून पूर व्यवस्थापन योग्य पद्धतीने होते त्याबद्दल आपले मत काय?
- 
- 
- 
- १६) पूर आपत्तीकालीन व्यवस्थापन यंत्रणा योग्य पद्धतीने राबविण्यासाठी काही सुधारणा सुचवा.
- 
- 
- 
- १७) पूरा संदर्भात आपले मत मांडा.
- 
- 
- 
- १८) अलमट्टी धरणामुळे पूर येवू शकतो हे कितपत सत्य आहे? कारणे द्या?
- 
- 
- 

( टीप : प्रश्न क्र. १ ते १८ खालील सर्व प्रशासकीय अधिकाऱ्यांसाठी आहेत. )

१ ) तहसिलदार

- १९) पूरग्रस्त लोकांचे स्थानांतर करण्यासाठी कोणती व्यवस्था निर्माण केली होती? उदाहरण.  
-----  
-----  
-----
- २०) स्थानांतरीत व्यक्तींच्या राहण्याची व जेवणाची व्यवस्था केली होती काय? कशा प्रकारे.  
-----  
-----  
-----
- २१) मदतकार्यामध्ये सहभागी असणाऱ्या कार्यकर्त्यांची व वाहनांची ओळख पटण्यासाठी पासेस अथवा ओळखपत्राची व्यवस्था केली होती काय? हे कशाप्रकारे आणि त्याचा उपयोग झाला का?  
-----  
-----  
-----
- २२) घटनास्थळी माहितीकेंद्राची निर्मिती केली होती काय? केल्यास वाळवा आणि शिरगांव या गांवांमध्ये किती संख्या होती? आणि त्याचा उपयोग झाला का?  
-----  
-----  
-----
- २३) आवश्यकता भासल्यास आणीबाणीच्या परिस्थितीवर मात करण्यासाठी कोणती व्यवस्था निर्माण केली होती काय? असल्यास कोणती?  
-----  
-----  
-----
- २४) पूरग्रस्त क्षेत्रातील संपूर्ण व्यवस्थापन करताना कोण-कोणत्या समस्यांना सामोरे जावे लागले?  
-----  
-----  
-----
- अ) सामाजिक :  
ब) तंत्रिक :  
क) वित्तीय  
ड) इतर :
- २५) पूरपरिस्थितीबद्दल आपण काय उपाययोजना सुचवाल?  
-----  
-----  
-----



२) पोलीस निरीक्षक ( वाहतूक )

- १९) पूरग्रस्त क्षेत्रातील वाहतूक व्यवस्थेचे निरीक्षण आणि नियंत्रण करण्यासाठी स्वतंत्र व्यवस्था निर्माण केली होती काय? होय असल्यास कशाप्रकारे?  
-----  
-----
- २०) बसस्थानक, शाळा, इत्यादी प्रमुख ठिकाणी गस्त घातली जात होती काय? कशाप्रकारे त्याच उपयोग झाला?  
-----  
-----
- २१) पर्यायी वाहतूक व्यवस्था निर्माण केली होती काय? कशाप्रकारे? कितीदिवस?  
-----  
-----
- २२) अरूंद रस्ते, रहदारीचे रस्ते इ. ठिकाणी पथदर्शक उभारणी केली होती काय? त्याचा कितपत उपयोग वाळवा आणि शिरगांव या दोन गांवांमध्ये झाला?  
-----  
-----
- २३) एस.टी. महामंडळाकडून जादा बसेसची व्यवस्था केली होती काय? किती दिवस?  
-----  
-----
- २४) पूरग्रस्तांचे व्यवस्थापन करण्यासाठी खाजगी वाहनांच्या सहाय्याने स्थलांतर करण्याची व्यवस्था केली होती काय? कशाप्रकारे?  
-----  
-----
- २५) वाहतूक व्यवस्था सुरळीत होण्यासाठी एन.सी.सी., एन.एस.एस. व स्वयंसेवी संघटना यांचे मदत घेतली होती काय? कशाप्रकारे मदत मिळाली? त्यामध्ये कोणती सुधारणा आपण अपेक्षित कराल?  
-----  
-----
- २६) पूरग्रस्त क्षेत्रातील घटनांची माहिती कार्यक्षेत्रावर असलेल्या पोलीस कर्मचाऱ्यांना व नियंत्रण कक्षास वेळोवेळी माहिती दिली जात होती काय? ती कशाप्रकारे दिली जात होती? त्याच कोणकोणत्या त्रुटी आढळल्या? त्याबद्दल आपण काय उपाययोजना सुचवाल?  
-----  
-----
- २७) पूरग्रस्त क्षेत्रातील संपूर्ण व्यवस्थापन करताना पोलीस दलास कोणकोणत्या समस्यांना सामोरे जावे लागले. याबद्दल आपले मत काय? आणि उपाययोजना सुचवा.  
-----  
-----

### ३) गटविकास अधिकारी

- १९) पूरग्रस्त व्यक्तीसाठी किती छावण्या उभारण्यात आल्या? आणि उभारण्यात आलेल्या छावण्यामध्ये जीवनावश्यक वस्तूंच्या गरजांची पूर्तता करण्यात आली होती काय?
- 
- 
- 
- २०) छावण्या उभा करण्याच्या कामी व वाहतूक व्यवस्था निर्माण करण्यासाठी तुम्ही तहसिलदार यांना मदत कशाप्रकारे केली होती? उदाहरणे द्या?
- 
- 
- 
- २१) छावण्यामध्ये अन्नपुरवठ्याची व्यवस्था कशाप्रकारे केली होती?
- 
- 
- 
- २२) पूरग्रस्तांना कपड्यांचा पुरवठा करण्यात आला होता का?
- 
- 
- 
- २३) आपत्ती व्यवस्थापनासाठी स्वयंसेवी संस्था व इतर सामाजिक कार्यकर्त्यांची मदत घेतली होती काय? असल्यास कोणकोणत्या कामासाठी? यामध्ये कोणत्या त्रुटी आहेत? आणि त्याबद्दल आपण कोणत्या शिफारशी द्याल?
- 
- 
- 
- २४) पूरग्रस्त क्षेत्रामध्ये घडणाऱ्या घटनांची माहिती कार्यक्षेत्रात असणाऱ्या कर्मचाऱ्यांना व जिल्हा नियंत्रण कक्षास कशारीतीने कळविण्यात येत होती? व आवश्यकता भासल्यास अतिरिक्त मदतीची मागणी केली होती काय? घेतलेल्या मदतीचे स्वरूप, आणि पुरवठा करताना निर्माण झालेल्या समस्या सांगा.
- 
- 
- 
- २५) आपत्तीग्रस्त भागात संपूर्ण व्यवस्थापन करित असताना कोणकोणत्या समस्यांना सामोरे जावे लागले? त्याची उपाययोजना कशारीतीने केली आणि त्यातील त्रुटी कशाप्रकारे सोडवू शकाल.
- 
- 
-

#### ४) वैद्यकीय अधिकारी

- १९) पुरामध्ये सापडलेल्या व गंभीररित्या जखमी झालेल्या व्यक्तींची उपचाराची व्यवस्था कशा प्रकारे केला? सोदाहरण द्या.
- 
- 
- २०) घटनास्थळी जखमी झालेल्या व्यक्तीवर उपचार करून त्यांना रूग्णालयामध्ये स्थलांतरीत करण्यात येत होते काय? वाळवा आणि शिरगांवमध्ये अंदाजे किती व्यक्तींना अशी मदत पुरवली?
- 
- 
- २१) पूरग्रस्त भागामध्ये कोणत्या प्रकारची प्राथमिक उपचार व्यवस्था उभारली होती? त्यामध्ये कोणती सुधारणा असावी?
- 
- 
- २२) शवविच्छेदनासाठी व मृतदेहाची विल्हेवाट लावण्यासाठी कोणती व्यवस्था निर्माण केली होती? त्यामध्ये कोणत्या त्रुटी दिसल्या? त्यामध्ये कोणत्या उपाययोजना आवश्यक आहेत ते सांगा?
- 
- 
- २३) आवश्यकता भासल्यास रक्तपूरवठा करण्यासाठी कोणती काळजी घेण्यात आली होती? त्याचा पुरवठा योग्यरितीने झाला का?
- 
- 
- २४) रूग्णालयामध्ये माहिती देण्यासाठी कोणती यंत्रणा निर्माण केली होती? त्याची उपयुक्तता कितपत झाली?
- 
- 
- २५) बाधित क्षेत्रामध्ये घडणाऱ्या घटनांची जिल्हा नियंत्रण कक्षास माहिती कशारीतीने पुरवली जात होती? आणि ती माहिती कितपती उपयोगी पडली?
- 
- 
- २६) आपत्तीग्रस्त भागामध्ये काम करित असताना आपणास कोणकोणत्या समस्यांना सामोरे जावे लागले? वरील समस्या कशाप्रकारे सोडवू शकाल?
- 
-

५) उपअभियंता पाटबंधारे

- १९) पूरपरिस्थितीची माहिती मिळताच पाटबंधारे विभागाने कोणती काळजी घेतली?  
-----  
-----  
-----
- २०) धरणामध्ये जमा होणाऱ्या व सोडण्यात येणाऱ्या पाण्याची वेळोवेळी माहिती दिली जात होती काय? त्यातून काय साध्य झाले?  
-----  
-----  
-----
- २१) धरणातून जादा पाणी सोडणे आवश्यक असल्यास दक्षतेचा इशारा दिला जात होता काय? अशा इशान्चाला कशाप्रकारचा प्रतिसाद मिळाला? नसल्यास कारणे द्या.  
-----  
-----  
-----
- २२) बाधीत क्षेत्रामध्ये असणाऱ्या कर्मचाऱ्यांना व नियंत्रण कक्षास माहिती दिली जात होती काय?  
-----  
-----  
-----
- २३) संपूर्ण जलव्यवस्थापन करित असताना पाटबंधारे विभागास कोणकोणत्या समस्यांना सामोरे जावे लागले? याबद्दल आपण शिफारशी द्याल?  
-----  
-----  
-----

शिवाजी विद्यापीठ, कोल्हापूर

“पूरग्रस्त गावातील आपत्ती व्यवस्थापन : वाळवा आणि शिरगांव जिल्हा सांगली”

( महाराष्ट्र राज्य २००४ ते २००७ ) एक अभ्यास”

संशोधक : संतोष प्रभाकर कावडे

पूरग्रस्त लोकांसाठी प्रश्नावली

व्यक्तीचे नांव : -----  
गावाचे नांव : -----  
शिक्षण : -----  
व्यवसाय : -----

- १) आपल्या गावातील नदीला पावसाळ्यात पूर येतो का? १) होय २) नाही
- २) पूराचा धोका कोणत्या प्रकारच्या पिकांना जास्त प्रमाणात होतो? १) जिरायत २) बागायत
- ३) गावातील लोकवस्तीस पूराचे पाणी येते का? १) होय २) नाही
- ४) पूरामुळे घरांचे नुकसान होत असल्यास कशाप्रकारे?  
-----  
-----
- ५) अंगणवाडी, शाळा, महाविद्यालये यांना पूराचा धोका संभवतो का? १) होय २) नाही
- ६) पूरामुळे गावामध्ये कोणत्या प्रकारच्या रोगराई पसरतात?  
-----  
-----
- ७) पूरग्रस्त भागामध्ये ग्रामपंचायत कोणकोणत्या प्रकारची मदत पुरवते?  
-----  
-----
- ८) पूरपीडीत शेती, घरे व इतर क्षेत्रांचे पंचनामे केले जातात का? १) होय २) नाही
- ९) कोणकोणत्या प्रशासकीय अधिकाऱ्यामार्फत पंचनामे केले जातात?  
-----  
-----
- अ) शासकीय नियंत्रण व्यवस्थित आहे का?  
-----  
-----
- ब) पंचनामा करताना कोणकोणते दोष आढळतात?  
-----  
-----
- क) वरील त्रुटी कशाप्रकारे दुरुस्त करू शकाल?  
-----  
-----

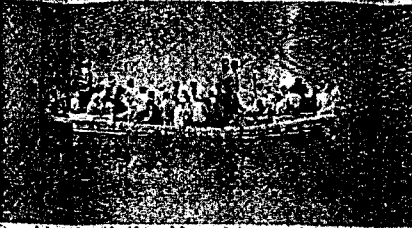
- १०) पूरपरिस्थिीमुळे दुग्ध व्यवसायावर कोणकोणते परिणाम होतात?  
-----  
-----
- ११) पूरग्रस्त भागातील रहिवाशांना शासनाचे रेशन वाटप होते का? १) होय २) नाही  
अ) कोणामार्फत रेशन वाटप होत?  
ब) कितीप्रमाणात रेशन वाटप होते?  
क) रेशन वाटप व्यवस्थेत कोणत्या त्रुटी आढळतात? त्या कशाप्रकारे दुरुस्त करू शकाल?  
-----  
-----
- १२) पूरग्रस्त भागात शासनमार्फत आरोग्यसेवा पुरविली जाते का? १) होय २) नाही  
अ) कोणत्या प्रकारची आरोग्य सेवा पुरविली जाते?  
-----  
ब) त्यामध्ये कोणत्या त्रुटी आढळल्या?  
-----  
क) त्या कशा दुरुस्त कराल?  
-----
- १३) पूरग्रस्त भागामध्ये पिण्याच्या पाण्याची व्यवस्था कशाप्रकारे केली होती?  
-----  
-----
- १४) पूरग्रस्त भागातील अंदाजे किती रहिवाशांचे स्थलांतर केले जाते?  
-----  
-----
- १५) पूरग्रस्त भागातील लोकांना तातडीने मदत पुरविली जाते का? १) होय २) नाही  
-----  
१) अन्न २) वस्त्र ३) निवारा ४) आरोग्य ५) पाणी
- १६) पूरग्रस्त भागामध्ये स्थानिक प्रशासनाचे नियंत्रण असते का? १) होय २) नाही  
असल्यास कशाप्रकारे?  
-----  
-----
- १७) पूरग्रस्ताना शासकीय मदत वाटप करताना बेजबाबदारी व भ्रष्टाचार होता का? १) होय २) नाही  
उदाहरणे द्या.  
-----  
-----

- १८) पूराच्या वेळी कोण-कोणत्या स्वयंसेवी संस्थांची मदत मिळते?  
-----  
-----
- १९) पूरग्रस्त भागात पोलीस यंत्रणा सतर्क असते का? १) होय २) नाही  
कशाप्रकारे?  
-----  
-----
- २०) पूर नुकसानीच्या मदतीवर तुम्ही समाधानी आहात का? १) होय २) नाही  
कारणे द्या?  
-----  
-----
- २१) पूरग्रस्त भागातील रहिवाशांचे कायमस्वरूपी पुनर्वसन करावे असे वाटते का? १) होय २) नाही  
कारणे द्या.  
-----  
-----
- २२) शासकीय मदतनिधीचा गैरवापर होतो का? १) होय २) नाही  
कोणत्या प्रकारे? उदाहरणे द्या.  
-----  
-----
- २३) पूरग्रस्त भागात लोकप्रतिनिधी भेट देतात का? १) होय २) नाही
- २४) पूर ओसरल्यानंतर गांवामध्ये स्वच्छता मोहिम राबविली जाते का? १) होय २) नाही
- २५) औषध फवारणी केली जाते का? १) होय २) नाही  
औषध पुरवठा पुरेसा आहे का?  
-----  
-----
- २६) पूराच्या वेळी पंचनाम्याची पूर्णपणे योग्य कार्यवाही होते का? १) होय २) नाही
- २७) पूरग्रस्त भागातील विमाधारकांना विमा कंपन्याकडून विम्याची रक्कम मिळते का?  
१) होय २) नाही
- २८) पूरपरिस्थितीत राबविलेली शासकीय आपत्ती व्यवस्थापन यंत्रणा व लोकप्रतिनिधी यांच्या कार्यावर  
आपण समाधानी आहात का? कारणे द्या. १) होय २) नाही  
-----  
-----

# लष्करानेही हात टेकले तिथे धावले शिरगावचे अशोक आंबी

शिरगाव येथील अशोक आंबी यांनी लष्कराच्या हातून हात धावल्याची बातमी आहे. लष्कराच्या हातून हात धावल्याची बातमी आहे. लष्कराच्या हातून हात धावल्याची बातमी आहे. लष्कराच्या हातून हात धावल्याची बातमी आहे.

शिरगाव येथील अशोक आंबी यांनी लष्कराच्या हातून हात धावल्याची बातमी आहे. लष्कराच्या हातून हात धावल्याची बातमी आहे. लष्कराच्या हातून हात धावल्याची बातमी आहे. लष्कराच्या हातून हात धावल्याची बातमी आहे.



शिरगाव येथील अशोक आंबी यांनी लष्कराच्या हातून हात धावल्याची बातमी आहे. लष्कराच्या हातून हात धावल्याची बातमी आहे. लष्कराच्या हातून हात धावल्याची बातमी आहे. लष्कराच्या हातून हात धावल्याची बातमी आहे.

# पूरग्रस्तांचे कायमस्वरूपी पुनर्वसन करणार-जयंत पाटील

सांगली, ११ मार्च (प्रतिनिधी)-पूरग्रस्तांचे कायमस्वरूपी पुनर्वसन करणारा जयंत पाटील यांनी सांगली येथील मंत्रालयात एक बैठक घेतली. या बैठकीत मंत्रालयाच्या वतीने पुरग्रस्तांच्या पुनर्वसनाच्या कामात सहाय्य करणेबाबतचे ठराव संमत झाले. या ठरावात मंत्रालयाच्या वतीने पुरग्रस्तांच्या पुनर्वसनाच्या कामात सहाय्य करणेबाबतचे ठराव संमत झाले.



अतिवृष्टी व महापूरग्रस्तांचेही काळजा तालुक्यातील उत्कृष्ट काम करणाऱ्या व्यक्तींचा गौरव अर्थमंत्री जयंत पाटील यांच्या हातून प्रशस्तीपत्र देऊन करण्यात आला. त्यांच्या समवेत जि.ल्हा.धिकारी मनीषा म्हैसकर आदी

# शासनाने नावाड्यांना आर्थिक मदत करावी

आंबी यांची मागणी-नावाड्यांना आर्थिक मदत करावी. आंबी यांनी सांगली येथील मंत्रालयात एक बैठक घेतली. या बैठकीत मंत्रालयाच्या वतीने नावाड्यांच्या पुनर्वसनाच्या कामात सहाय्य करणेबाबतचे ठराव संमत झाले.

नावाड्यांच्या पुनर्वसनाच्या कामात सहाय्य करणेबाबतचे ठराव संमत झाले. या ठरावात मंत्रालयाच्या वतीने नावाड्यांच्या पुनर्वसनाच्या कामात सहाय्य करणेबाबतचे ठराव संमत झाले.



जगाच्यात गाव बळुगेदारी बंद झाली. कोणीतरी शेत धावत देत. कडपान्याची जगा आता करा व द्राक्षाने घेतल्यामुळे बळुगे बंद झाल्याचे त्यांचे म्हणणे आहे. सध्या शिरगाव व नावाड्यांचे शेतकरी व नियमित नावे नष्ट व प्रवास करणारे वगळी वगळी शंकर-दोमरो रुपये देतात. गाव त्यांच्या सामान्य मुलगात गज्या गाणवणे राकम देत

नाही, असे ते म्हणाले. श्री. आंबी म्हणजे शेतकरी नावेची सेवा घ्यावी लागते. पुरातन परिस्थितीत तर सतततेने सेवा घ्यावी लागते. रंगांसह अत्यासक्त्याच्या साहित्याची वास्तविक अर्थ अफगाणी करावी लागते. प्रश्नांना नावाड्यांच्या व्यवसाय म्हणून मिळणे देणे बंद झालेले चरून आणि आर्थिक अर्थिदांमुळे नावाड्यांना कमाळीच्या संकटात आहेत. त्यामुळे नावाड्यांना शासकीय मानपत्र मिळवले पाहिजे.